

BİR OSMANLI MASALI

Aydınlık Gazetesi, 12 Aralık 2011

Yıldırım Koç

Bu Osmanlı masalının günümüzdeki hiçbir kişi ve kuruluşla hiçbir biçimde hiçbir ilişkisi yoktur.

Çok çok eskiden, Osmanlı'nın uzak vilayetlerinden birinde bir lonca varmış. Bilineceği üzere, loncalarda usta, kalfa ve çıraklar teşkilatlanırdı ve seçimle belirlenen reislerine "kethüda" denirdi. Esnafın çeşitli katkılarıyla oluşan "orta sandığı" da esnaf arasındaki yardımlaşmanın önemli araçlarındandı.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, loncalardan birinin kethüdalığına Kumcuzade Hasan seçilmiş.

Hasan'da ne numaralar varmış, ne numaralar. Hani Kayserililer için "anasını boyar, babasına satar" derler ya, tam öyleymiş.

Kethüdanın yardımcısına "yiğitbaşı" denir. Yiğitbaşı kethüdanın numaralarından çok rahatsız olmuş.

Hangi numaralarından?

Hasan, lonca mensuplarının tatil yapması için bir konak inşa ettirmeye kalkmış. Lonca ihtiyar heyetine 20 bin altına mal olacak dediği konak, 70 bin altına bitmiş nasılsa.

Hasan deniz kıyısında bir konak yaptırmaya kalkmış. 30 bin altına biteceğini söylediği konak, 60 bin altın ödenmesine rağmen hâlâ bitmemiş.

Hasan, hastalanan lonca mensuplarının ve yakınlarının tedavisi için bir hastane almaya kalkmış (masal bu ya, çok çok eskilerde de böyle hastaneler varmış). 30 bin altınlık hastane, lonca orta sandığına 90 bin altına patlamış.

Hasan bir de yolcuların konaklayacağı bir han almış. 5 bin altına alınan hanın tamiri de 5 bin altın tutmuş.

Hasan bir başka yerde bir han daha almış. 10 bin altın da tadilat için harcamışlar.

Masal bu. Yoksa normal insanlar olsa bu kadar soyguna karşı çıkmazlar mı.

Ama Hasan da gerçekten tam köylü kurnazıymış. Dönen tezgahların farkına varıp, "yahu, bizim şu orta sandığındaki altınlar biryerlere uçuyor" diyenlerin bir bölümünü satın alır, bir bölümünü korkutup susturur, bir bölümünü de lonca düşmanlığıyla itham edip tasfiye edermiş.

O zamanlar nerdeee şimdiki gibi bağımsız ve özgür basın. Zaten gazete çıkmıyor. Bir dedikodu gazetesi var. Onu da bu yollarla halledermiş.

Ayrıca ne olur ne olmaz diye de çaldığı altınları, rivayete göre kızının evine gömermiş. Biri bu evi basıp biraz araştırırsa, onbinlerce altını bulup çıkarırmış.

O zamanlar Osmanlı yargı sisteminde savcılık yok; yalnızca kadı var. Bu soygundan rahatsız olan yiğitbaşı kadiya başvurmuş; ancak kethüdanın sırtı kalınmış; yiğitbaşı, şikayetiyle kalmış. Daha doğrusu, şikayetiyle kalmamış, bir sonraki seçimlerde tasfiye edilmiş.

Ayrıca Kumcuzade Hasan namazında niyazında, orucunu tutan, zekatını ve fitresini veren biriymiş. Hacca da, umreye de gitmiş. Hatta, rivayet odur ki, Kabe'ye daha yakın olmak için Mekke'de bir ev bile satın almış. O tarihlerde buralar Osmanlı toprağı olduğu için, bu işler şimdiki gibi zor değilmiş; gayet kolaymış.

Lonca ihtiyar heyetinde dürüst ve namuslu kişiler de varmış. Bunların bazılarının bu soygundan haberi olmuş; ama "aman loncanın düzeni bozulmasın; loncalar yıpranmasın; bu ufak yolsuzlukları biz kendi içimizde halledelim; kol kırılır yen içinde kalır" anlayışıyla olayı örtbas etmeye çalışmışlar. Hiçbiri, "zulüm karşısında susan dilsiz şeytandır" veya "kul hakkının yenmesine karşı çıkmayan ortak olur" gibi bir anlayışı hatırlamamış.

Masal işte. Duyun da inanmayın. Belki de inanın.

Sonunda ne olmuş bu masalın?

Lonca mensupları akıllarını başlarına toplayıp, kendi paralarının, yani orta sandıklarının yağmalanmasına tepki göstermişler mi?

Bilmiyorum. Masalı bana anlatan bu kadarla yetindi.

Ancak biraz tarih çalışan biri olarak, hırsızların, soyguncuların, sömürücülerin ve onların yardımcılarının ve onların yalakalarının ve ufak tefek hesaplarla bu soyguncuları destekleyenlerin ve zulüm karşısında susan dilsiz şeytanların bir gün sonunun geleceğini, hepsinden hesap sorulacağını biliyorum.

O hesap günü geldiğinde Allah onların yardımcısı olmasın. İşine karışmak haddim değil, ama herhalde olmaz da zaten.